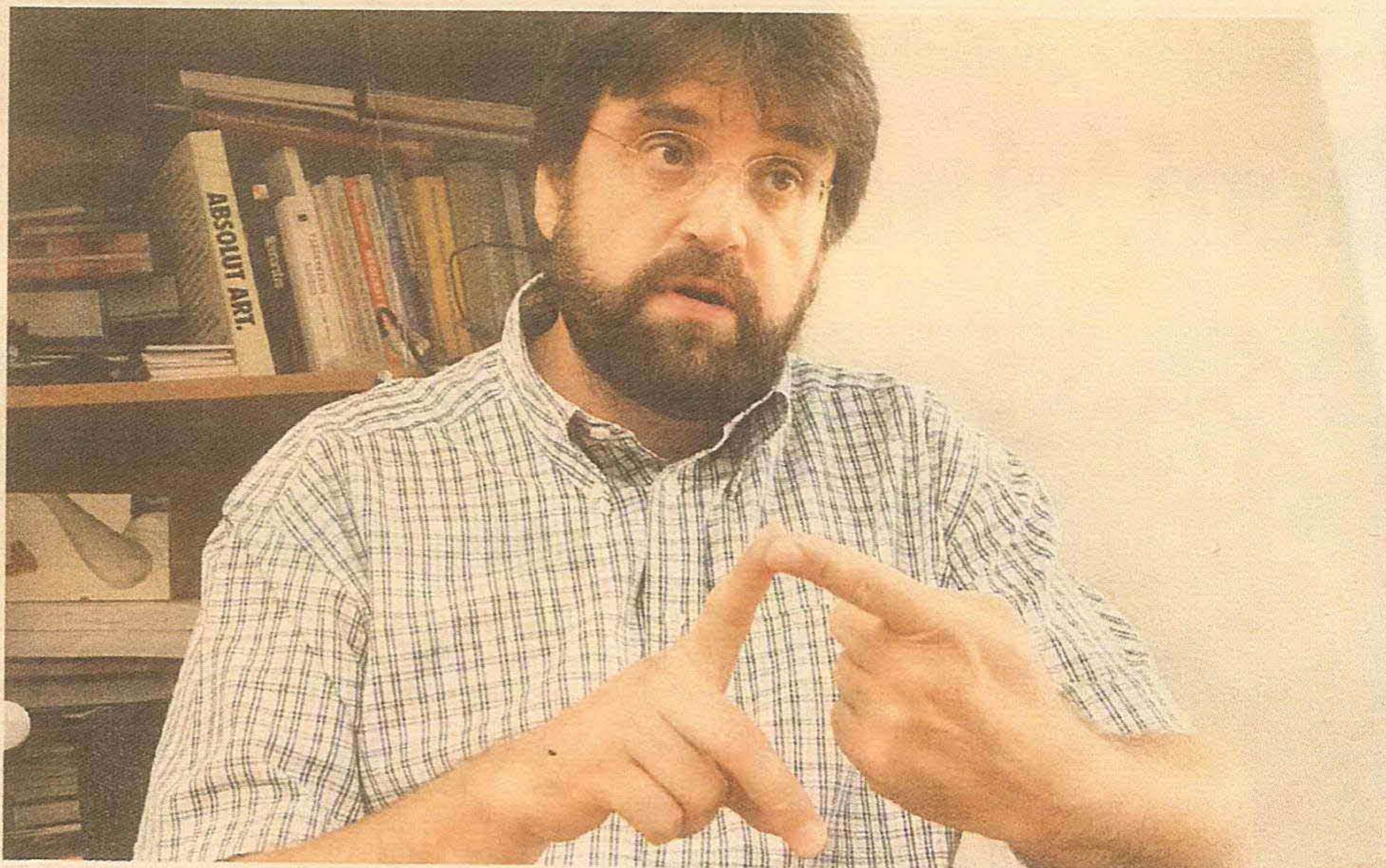

Darko Znaor, neovisni konzultant, govori o zamkama pregovora s EU vezanim uz poljoprivredu, nedostacima državnih potpora i pogreškama nacionalne strategije zbog koje lokalni moćnici drže ratare u šaci

Državno zemljište dijeli se stranačkim kolegama i rodbini

ZARKO BAŠIĆ

BOŽICA BABIĆ
bozica.babic@poslovni.hr

Treba prodati državnu zemlju, a financijskim instrumentima osigurati da se na neobrađene oranice u privatnom vlasništvu plaća porez

Hrvatski pregovarači ovih dana u Bruxellesu "kroje" budućnost nacionalne poljoprivrede. O složenosti procesa, mogućim zamkama i (ne)pripremljenosti hrvatske poljoprivrede govori neovisni konzultant Darko Znaor.

Na sveučilištu Wageningen u Nizozemskoj prvi je magistar ekološke poljoprivrede u Europi, zaštitu okoliša doktorirao je na sveučilištu Essex. Kao voditelj ili konzultant sudjelovao je na brojnim projektima Svjetske banke, UN-a, Europske komisije, vlade SAD-a i Nizozemske.

Samostalan ulazak Hrvatske u EU otvorio je dvojbu, dok jedni misle da će Europska komisija biti manje zahtjevna u odnosu na prethodna proširenja, drugi smatraju da nam je upravo to otegotna okolnost?

Što Hrvatska traži, de facto ne znam, dokument nije javan. Osobno ne razumijem čemu tajnost ako je poslan Europ-

skoj komisiji. O tome što tražimo, a što bismo mogli dobiti možemo tek špekulirati. Ja na prvo mjesto stavljam zemljište.

Zemljišni resurs izrazito je siromašan, govori se o 1,2 milijuna hektara, što nas, iskazano po stanovniku, stavlja na dno ljestvice EU. Hrvatska, moramo biti svjesni, nema fizičkog potencijala da hrani samu sebe...

Moram vas prekinuti, Bruxellesu je navodno prezentiran podatak o 2,69 milijuna hektara?

Recite mi tko je to isisao i od kuda? Jedini valjani dokaz podatak je Državnog zavoda za statistiku o 1,2 milijuna hektara. Znam za projekciju 2,69 milijuna, no to su površine pod šumskim raslinjem, šikare, makija. Nakon objave Upišnika 2003. nisam bio jedini

koji je alarmirao mjerodavne neka ustanove gdje je nestalo zemljište. Smijali su se, izmjene danas više nisu moguće. EU ne dopušta povećanje poljoprivrednih površina na štetu travnjaka i šumske vegetacije.

Niste odgovorili, samostalni ulazak je prednost ili mana?

Mislim da je to mač s dvosjeklom oštricom. Koja je pregovaračka snaga države sa 4 milijuna ljudi i milijun hektara? I koja je na putu za EU imala toliko "mina" i koja tako silno želi članstvo? Pregovaračka snaga bila bi možda jača da ulazimo s još zemalja.

U strukturi EU poljoprivrede sva hrvatska proizvodnja, uz iznimku duhana, manja je od jedan posto?

Točno. Ekonomija smo iznimno malog obujma. O čemu

“

PREGOVARAČKA SNAGA MOŽDA BI BILA JAČA DA U EU ULAZIMO S JOS ZEMALJA

onda govorimo? Plus politički moment, nama je silno stalo do članstva, a njima ako se dogodi dogodi, ako se ne dogodi, opet isto.

Na pragu smo Unije, a još dvojimo o strateškom konceptu, je li to gospodarstvo tipa jedan hektar i jedno grlo ili tvrtke kao Belje, Žito?

Specifičnost naše poljoprivrede je paralelan sustav brojnih malih gospodarstava i relativno mali broj velikih subjekata. Iako deklarativna politika zagovara mala gospodarstva, Hrvatska je zapravo odabrala potporu velikim tvrtkama. U omjeru isplaćenih potpora i broja korisnika vidljiv je presedan kojega nema u EU.

Pet posto najvećih korisnika uzima više od polovine sredstava. Davno smo gospodarstva morali strukturirati na 50-100 ha i politika je trebala njih podržati, ne velike tvrtke. Veliki imaju pozitivnu ulogu, ali njihovim jačanjem stvaramo monopolistički karakter poljoprivrede. Konkretnim tvrtkama dajemo monopol u primarnoj proizvodnji, prerađi, trgovini i uništavamo obiteljska gospodarstva.

U HUP-u to opravdavaju činjenicom da velike tvrtke na 12% zemljišta proizvedu više od 50% hrane koju tržište konzumira.

Došao sam do zaključka da je stvarni udjel poljoprivrede u BDP-u 2,5 puta manji od onog što se tvrdi, iznosi oko 650 milijuna eura. Oni za bazu uzimaju 3,15 milijuna hektara i za međufaznu potrošnju koriste indeks još iz bivše države koji je bio oko 40%. Prema mojim izračunima trošak je danas oko 65%. Fizički obujam proizvodnje manji je nego prije, a troškovi veći. Kada bi Hrvatska imala toliki novac od poljoprivrede, onda bi po hektaru proizvodila više dodane vrijednosti od Njemačke, od EU 15. Zdrav razum nalaže da to nije točno.

Jesmo li nepovratno potrošili i vrijeme i novac, a nismo postigli planirane volumene?

Nije kasno započeti s politikom koju nazivam ZEZ. Z je zemljište, E je ekologizacija, a drugo Z je znanje. Nacionalno bogatstvo nije u funkciji proizvodnje, a često je nepoznato i vlasništvo. Državno zemljište dijeli se stranačkim kolegama, rodbini ili iznajmljuje na 1-2 godine. Kako u tim uvjetima investirati u navodnjavanje, plodnost tla? Ta strategija služi lokalnim moćnicima i strankama da poljoprivrednike drže u šaci. Treba je mijenjati. Prodati državnu zemlju, a financijskim instrumentima osigurati da se na neobrađene oranice u privatnom vlasništvu plaća porez.

imamo dosta skrivenih subvencija

S potporama 290 eu/ha Hrvatska drži visoku poziciju, mali broj članica EU daje više svojim farmerima.

Hrvatska je godinama usprkos signalima EK ignorirala reformu poljoprivredne politike i potpora. Naša pozicija uistinu je bolja nego Bugarske ili Rumunjske. Nisu imale potpore i bilo što dobiju od EU korak je naprijed.

U našem slučaju nije tako. Poticaji su već sada 10 posto veći od prosječnih poticaja po hektaru u EU 15. Usto imamo i skrivene subvencije, poput plavog dizela. Za razliku od članica EU besplatna je i savjetodavna služba. Niska cijena mineralnih gnojiva skrivena je subvencija, Petrokemija plin plaća jeftinije da bi gnojivo imalo nižu cijenu.

“

HRVATSKA NEMA DOVOLJNO ZEMLJIŠTA DA BI MOGLA PREHRANITI SAMU SEBE